

YUKSAK INSONIY FAZILATLAR SOHIBI

Hamidova Muhayyoxon Obidovna,
*filologiya fanlari nomzodi, professori,
Namangan davlat universiteti*

Hayotda shunday insonlar borki, ular o'zining samimiyligi, kamtarligi bilan barchaning doimo hurmatini qozonadi. Ana shunday insonlardan biri No'mon Rahimjonov bo'lib, men bu inson bilan O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Alisher Navoiy nomidagi Til va adabiyot institutiga (hozirgi) aspiranturaga o'qishga qabul qilinganimda uchrashgandim. Aspiranturgaga o'qishga kirganimdan so'ng men marhum ustozim akademik, filologiya fanlari doktori Baxtiyor Aminovich Nazarov ilmiy rahbarligida XX asr o'zbek adabiyoti bo'limida ilmiy ishimni olib bordim. Ish yuzasidan doimo No'mon aka o'tirgan xonaga kirganimda ularni hyech qachon bo'sh o'tirganlarini ko'rmaganman. Doim yo kitob mutolaa qilib o'tirgan holda, yoki nimanidir tahlil qilib o'tirgan holda, yo shogirdlarga ilmiy maslahat berayotgan holda, umuman, bu insonni bo'sh o'tirganini ko'rmaganman. Biz ta'rifini keltirayotgan ison, birinchi qarashda o'zining kamtarligi, kamsuqumliligi, xokisorligi, tortinchoqligi bilan e'tiborimizni tortsada, suhbatlashsangiz, u kishining mulohazali, bilimdon va samimiy ekanligi kishini lol qoldiradi.

Meni eng qavttiq ta'sirlantirgan hol u insonning ko'pchilikda uchramaydigan samimiy tabassumi edi. Ha, No'mon Rahimjonov deyilganda hozir ham ko'z oldinga ularning kulib turgan ko'zlari keladi.

Qahramonimizning eng yuksak xislatlaridan biri hammaga ham nasib qilavermaydigan nihoyatda yumshoq tabiatli, muloyim, kamtarligidir. Uning bu xislatiga barcha havas qiladi, unga o'xshagisi keladi. Darhaqiqat, ustoz No'monjon Rahimjonov "Kibru havo nimaga kerak?" - degan aqidaga qat'iy rioya qilgan holda yashagan inson edi. Shuning uchun ustozni bir qadam ham g'urur ostonasidan o'tganini ko'rmaganman.

U qayerda ishlamasin o'ziga xos o'rin kasb eta oldi desak, mubolag'a qilmagan bo'lamiz. U o'z faoliyatida endigina ilm yo'liga qadam qo'ygan yoshlarga samimiy so'zlari bilan o'ziga xos tarzda mehr uyg'ota olgan. Jumladan, men ham tez-tez ularning oldilariga ilmiy ishim yuzasidan maslahat so'rab kirganimda, ish bilan band bo'lishlariga qaramay, yordamlarini ayamasi edilar. Bu dargohda respublika adabiyotshunoslarining darg'alari: marhum ustozim Baxtiyor Nazarov, To'ra Mirzayev, Naim Karimov, G'affor Mo'minov, Abduqodir Hayitmetov, Hafiz Abdusamatov, Bahodir Sarimsoqov, Aziz Qayumov, Erik Karimov, No'mon Rahimjonov (o'tganlarining oxiratlari obod bo'lsin) va Rahmatulla Barakayev, Suvon Meliyev kabi yana bir qator taniqli olimlar ham qishloqdan kelgan namanganlik qizdan o'z yordamlarini ayamaganliklari uchun ham o'zimni shu darajaga yetib kelishimda

ularning roli katta deb hisoblayman. Jumladan, No'mon akani ham. Ular doim meni ko'rganlarida "Namanganlik qizimizda nima gap?" deb so'rashar edilar. Qolaversa, ustozim: "Men yo'q vaqtimda ham shu yerdagilardan bimalol ilmiy ishingiz bo'yicha maslahatlarni olaverishingiz mumkin", deganlariga hych tortinmay ishingga oid nimanidir tushunmasam No'mon akaning oldiga ham bir necha bor maslahat so'rab kirib, kerakli maslahatni olar edim.

Qolaversa, No'mon aka bir ish boshlasalar, albatta, unga sidqidildan, mas'uliyat bilan yondashar edi. Mavzu tanlab, kitob yo maqola yozmoqchi bo'lsa mavzuga aloqador manbalarni (u qaerda bo'lishidan qat'iy nazar) to'plab, ularni sinchiklab tahlildan o'tkazib, yakuniy qarorga kelib keyin yozishga o'tirar edi. Shundan bo'lsa kerak uning yozganlari, hamisha, o'qimishli va zalvorli bo'lar edi.

Hozirgi o'zbek adabiyotshunosligi taraqqiyotini No'mon Rahimjonov ijodisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Olimning "Davri va o'zbek lirikasi", "Shoir va davr", "She'r sehri", "Falsafiy lirika", "Ilmiy tafakkur jilolari", "Asqad Muxtor poetikasi", "Halima Xudoyberdieva lirikasi" (Hammualiflikda), "Nur boqiylikdur", "Tarixiy qissalar haqiqat izlaydi" (Hammualiflikda), "Mustaqillik davri o'zbek she'riyati", "Badiiy asar biografiyasi", "Istiqlol va bugungi adabiyot", "Qodiriyshunoslik qirralari", "Badiiyat – bosh mezon (Adabiy suhbatlar)", "Badiiy so'z estetikasi: Ibrohim G'afurovning adabiy-estetik qarashlari", "O'zbek adabiyotshunosligi hozirgi bosqichda", "O'zbekiston adabiyotshunoslari" kabi monografiya, risola, adabiy portret va esselari fikrimizni asoslay oladi.

Haqiqatan ham No'mon Rahimjonovning insonlarga o'rnak bo'larli hayot tarzi bor edi. U ustozlarning, qolaversa, hayotning bergan sabog'i, o'zining mehnati, tirishqoqligi va halolligi, adolatparvarligi tufayli bir inson orzu qiladigan natijalarga erisha oldi.

No'mon akani eslanimda, uning tabiatan jiddiy, talabchan, o'z vazifasiga mas'uliyatli va sidqidillik bilan yondashuvchiligi, ammo xushfe'l hamda dilkashligi, qolaversa, o'ta sabr-toqatliligi bilan ham ajralib turardi. U xalqimizning "Ustoz va muallimlar hurmatini o'rniga qo'yganlar bu dunyoda ham, oxiratda ham saodat topadi", degan hikmatlariga amal qilib, kattalarga hurmat, kichiklarni izzat qiladigan, atrofdagilarga mehribon. Shogirdlarga otalarcha munosabatda bo'ladigan, ruhiyati toza va vijdonan xotirjam, hurmat va e'zozga loyiq inson sifatida ko'pchilikka o'rnak bo'la olgan inson ko'z oldimga keladi.

O'zbek adabiyotida o'zining o'lmas asarlari bilan iz qoldira olgan olim No'mon Rahimjonov hayot bo'lganlarida qutlug' 80 yoshni qarshilagan bo'lar edi. Lekin ustozning e'lon qilgan kitoblari va shogirdlariga ko'rsatgan yaxshiliklari bilan yaqinlari, ko'p sonli chinakam adabiyot ixlosmandlariga qoldirgan meroslari davrlar osha

adabiyot ilmiga xizmat qiladi va ma'rifatli, ma'naviyatli avlodni tarbiyalashda muhim dastur bo'lib xizmat qilishda davom etadi.